

Bruselj, 1. oktober 2020
(OR. en)

11225/20
ADD 8

JAI 751
FREMP 81
AG 45
POLGEN 168

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktor Jordi AYET PUIGARNAU
Datum prejema:	30. september 2020
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN
Št. dok. Kom.:	SWD(2020) 307 final
Zadeva:	DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE Poročilo o stanju pravne države za leto 2020 Poglavje o stanju pravne države v Grčiji Spremni dokument K SPOROČILU KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Poročilo o stanju pravne države za leto 2020 Stanje pravne države v Evropski uniji

Delegacije prejmejo priloženi dokument SWD(2020) 307 final.

Priloga: SWD(2020) 307 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 30.9.2020
SWD(2020) 307 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

Poročilo o stanju pravne države za leto 2020 Poglavje o stanju pravne države v Grčiji

Spremni dokument

K SPOROČILU KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Poročilo o stanju pravne države za leto 2020 Stanje pravne države v Evropski uniji

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

POVZETEK

Grčija je sprejela precejšnje število reform pravosodja, ki jih je uvedla v okviru treh programov za makroekonomsko prilagoditev. Med reformnimi dejavnostmi so bile spremenjena organizacija sodišč, ukrepi za izboljšanje upravljanja sodišč, razširjena uporaba orodij informacijske tehnologije na sodiščih in spodbujanje alternativnih mehanizmov reševanja sporov. Vendar podatki o uspešnosti izvajanja kažejo, da so rezultati različni, pravosodni sistem pa se še naprej spopada z izzivi glede kakovosti in učinkovitosti. Za doseganje konkretnih rezultatov so zlasti pomembna sedanja prizadevanja za zagotovitev učinkovitega izvajanja nedavnih reform in nadaljnji napredek na področju digitalizacije pravosodnega sistema.

Grčija se je v preteklih letih lotila različnih protikorupcijskih reform in dalje izvaja celovit nacionalni protikorupcijski načrt. Prizadeva si poenostaviti institucionalni okvir in izboljšati usklajevanje med različnimi agencijami in organi, odgovornimi za boj proti korupciji. Vzpostavljen je sodoben pravni okvir za prijave premoženja in financiranje političnih strank, vendar je pri izvajanju še vedno nekaj vrzeli. Nekaj ovir pri kazenskem pregonu korupcije na visoki ravni je bilo odpravljenih s presojo ustavnosti v letu 2019, ko so bili spremenjeni postopki v zvezi z ureditvijo imunitete in zastaralnimi roki. Sprememba kazenske zakonodaje v juniju 2019 je vzbudila več pomislekov, zlasti v zvezi z inkriminacijo podkupovanja. Ta položaj je bil z naknadnimi spremembami odpravljen, vendar še vedno vpliva na nerešene zadeve. Lobiranje ostaja v Grčiji večinoma neurejeno, okvir za zaščito žvižgačev pa je nepopoln.

V ustavi sta določena varstvo svobode izražanja in pravica do dostopa do javnih informacij. Vzpostavljene so strukture za zagotavljanje pluralnosti medijev in svobode tiska. Vendar ostaja nekaj vprašanj v zvezi z učinkovitostjo pravil za zagotavljanje preglednosti lastništva medijev. Ključni pomisleki se nanašajo na nezadostne mehanizme za zagotavljanje spoštovanja poklicnih standardov v novinarski praksi in na negotove delovne pogoje za novinarje, ki so med drugim posledica gospodarske in finančne krize.

Sistem zavor in ravnovesij v Grčiji se v praksi sooča z nekaterimi izzivi. V preteklih letih je bil postopek sprejemanja zakonov pod precejšnjim pritiskom, večinoma zaradi posledic gospodarske in finančne krize. Načela boljšega pravnega urejanja niso bila v celoti upoštevana, vendar je namen nedavne celovite zakonodaje na tem področju, ki se izvaja postopno, obravnavati te izzive. Temeljne in ustavne pravice varujejo sodišča in neodvisni organi. V Grčiji ni posebnega omogočitenega okvira za civilno družbo, organizacije civilne družbe, dejavne na področju beguncev in migrantov, pa so izrazile zaskrbljenost nad dejstvom, da je prostor za delovanje na terenu vse bolj omejen.

I. PRAVOSODNI SISTEM

Grški sistem sodišč temelji na ločevanju med rednimi civilnimi in kazenskimi sodišči ter upravnimi sodišči. Posebnih sodišč za gospodarske spore, delovnih ali finančnih sodišč ali sodišč za spore na področju socialne varnosti ni. Vse take zadeve spadajo v običajno pristojnost civilnih oziroma upravnih sodišč. Civilna sodišča so razdeljena na 154 mirovniških sodišč, 63 sodišč prve stopnje, 19 višjih sodišč in vrhovno sodišče, tj. kasacijsko sodišče. Kazenska sodišča so razdeljena na 41 sodišč za lažja kazniva dejanja, 63 sodišč prve stopnje, 19 višjih sodišč in vrhovno sodišče. Upravna sodišča so razdeljena na 30 upravnih sodišč prve stopnje, 9 upravnih višjih sodišč in državni svet. V grški ustavi je predvidenih tudi nekaj posebnih sodišč¹. Na nekaterih sodiščih so bili za posebne zadeve ustanovljeni posebni oddelki, npr. za pomorske spore in spore na področju blagovnih znamk in intelektualne lastnine. Računsko sodišče ima dvojno naravo, in sicer deluje delno kot sodišče in delno kot upravni organ, pooblaščen za revidiranje javnih računov². Formalnega ustavnega sodišča ni, za presojo ustavnosti zakonov so pristojna vsa grška sodišča. Sodniki in tožilci tvorijo trdno strukturo „mirovniških sodnikov“, za katere velja sistem zaposlovanja, poklicne poti, pravic in dolžnosti, ki je večinoma homogen za vse. Grški sistem sestavljajo izključno poklicni sodniki in tožilci. Imenovani so na sodišča, pristojna za civilne in kazenske zadeve, ali na upravna sodišča. Organi, pristojni za pregon, so razdeljeni na 63 tožilstev pri sodiščih prve stopnje, 19 tožilstev pri višjih sodiščih in generalno državno tožilstvo pri vrhovnem sodišču. Poleg tega obstaja tudi tožilec za gospodarska in finančna kazniva dejanja ter tožilec za kazniva dejanja korupcije. V Grčiji je 63 odvetniških zbornic, po ena na sedežu vsakega od sodišč prve stopnje.

Neodvisnost

Tri veje sodstva imajo visoko stopnjo samouprave. Vrhovni sodni sveti so trije, po eden za vsako od glavnih vej sodstva³. Izvršilna in zakonodajna oblast v teh organih nista zastopani⁴. Ti sveti odločajo o imenovanjih, napredovanjih, premestitvah in napotitvah sodnikov iz zadevnih vej sodstva in tožilcev, če gre za sodni svet civilnega in kazenskega pravosodja. Kar zadeva najvišje funkcije sodnikov in tožilcev v Grčiji, kot sta predsednik in podpredsednik državnega sveta ali vrhovnega sodišča, grška ustava določa, da se imenovanja izvršijo s predsedniško uredbo na podlagi predloga sveta ministrov. Skupina držav proti korupciji (GRECO) v okviru Sveta Evrope je glede tega izrazila nekaj kritik, vendar Grčija do zdaj ni

¹ Evropski portal e-pravosodje, pravosodni sistemi v državah članicah – Grčija.

² Računsko sodišče, eno od treh vrhovnih sodišč, je izključno pristojno za revizijo državnih izdatkov in povezanih zadev, na primer zadev, izhajajočih iz revizije neupravičenega povečanja premoženja oseb, ki morajo prijaviti premoženje (iz člena 1 zakona 3213/2003), in za naložitev stroškov odgovornim.

³ Posebna sodišča, ustanovljena v skladu z ustavo, imajo lahko tudi lasten sodni svet.

⁴ Tri vrhovne sodne svete (enega za civilno in kazensko pravosodje, enega za upravno pravosodje in enega za računsko sodišče) sestavljajo predsednik zadevnega sodišča (vrhovnega sodišča, državnega sveta oziroma računskega sodišča) in člani tega sodišča, ki se določijo z žrebom, ter dva sodnika ustrezne veje sodstva (brez glasovalne pravice); poleg tega so člani vrhovnega sodnega sveta za civilno in kazensko pravosodje tudi državni tožilec in dva namestnika državnega tožilca vrhovnega sodišča, član vrhovnega sodnega sveta za upravno pravosodje oziroma računsko sodišče, pa tudi generalni državni komisar, ki deluje pri državnem svetu, oziroma generalni državni komisar, ki deluje pri računskem sodišču (glej člen 90(1)-(4) ustave v povezavi s členi 67, 72 in 78 zakona 1756/1988 – zakonika o organizaciji sodišč in statusu mirovniških sodnikov). Okrepljena sestava zgoraj navedenih svetov je predvidena v zvezi z napredovanji na višje funkcije, tj. na vrhovnem sodišču (sodniki in tožilci), v državnem svetu in na računskem sodišču (za funkcijo svetnika in generalnega komisarja) ter na višjem sodišču (za funkcije predsednikov oddelkov in tožilcev).

spremenila zadevnega okvira⁵. V primeru spremenjene metode izbire bi bilo treba spremeniti tudi ustavo, saj je način imenovanja na zadevnih sodiščih predpisan v ustavi⁶.

Stopnja neodvisnosti sodstva je glede na mnenje povprečna. V širši javnosti 53 % anketirancev meni, da je neodvisnost sodstva dokaj dobra in zelo dobra, ta delež pa se je v zadnjih letih zmanjšal. Tako po podatkih meni tudi 51 % podjetij, kar se ne spreminja⁷.

Kakovost

V preteklih letih je bilo uvedeno precejšnje število reform v okviru programov za makroekonomsko prilagoditev, vendar podatki o uspešnosti izvajanja kažejo, da so rezultati različni. Med reformnimi dejavnostmi so bile med drugim naslednje spremembe v organizaciji sodišč: zmanjšanje števila mirovnih sodišč, ukrepi za izboljšanje upravljanja sodišč in pospešitev upravljanja sodstva, razširitev uporabe orodij informacijske tehnologije (IT) na sodiščih⁸, uvedba in spodbujanje alternativnih mehanizmov reševanja sporov, sprememba najpomembnejše kodificirane zakonodaje⁹ ter začetek reformiranja in konsolidiranja zapletenega zakonodajnega okvira¹⁰. Vendar je bilo izvajanje reform do zdaj različno uspešno. Ostajajo številni izzivi, kot so nerazpoložljivost spletnih informacij o sodnem sistemu za širšo javnost, neobstoječe ureditve za strojno berljive sodne odločbe ali neizvajanje raziskav med uporabniki sodišč ali delavci v pravni stroki¹¹. Vendar so bile ugotovljene izboljšave, na primer v zvezi z razpoložljivostjo sredstev za elektronsko vložitev zadev ali spremljanje različnih faz postopka ter v zvezi s spodbujanjem uporabe alternativnih načinov reševanja sporov ter pobudami za tako uporabo¹². Organi so poročali tudi o pozitivnih trendih pri uporabi mediacije v gospodarskih in družinskih/starševskih sporih¹³. Kar zadeva sredstva, se zdi, da se s splošnimi javnofinančnimi odhodki za pravosodni sistem skoraj izključno krijejo plače¹⁴.

V okviru pandemije COVID-19 si Grčija prizadeva za pospešitev digitalizacije javne uprave¹⁵. Maja 2020 je ministrstvo za pravosodje v sodelovanju z ministrstvom za digitalno upravljanje v okviru obstoječe mreže središč za storitve za državljane omogočilo

⁵ GRECO Fourth Evaluation Round – Compliance Report, točka 57, ki vsebuje oceno, da so te funkcije pod potencialno močnim vplivom izvršilne oblasti, in priporočilo za spremembo metode izbire za najvišje funkcije sodnikov in tožilcev, tako da bi bili v postopek vključeni kandidati iz vrst sodnikov in tožilcev.

⁶ Grška ustava, člen 90(5). Februarja 2019 je parlament zavrnil spremembo te določbe.

⁷ Sliki 44 in 46, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020. Stopnja neodvisnosti sodstva po mnenju anketirancev se razvrsti na naslednji način: zelo nizka (manj kot 30 % anketirancev meni, da je neodvisnost sodstva dokaj dobra in zelo dobra); nizka (30 do 39 %), povprečna (40 do 59 %), visoka (60 do 75 %) in zelo visoka (nad 75 %).

⁸ Evropska komisija zagotavlja grškemu ministrstvu za pravosodje tehnično pomoč v okviru programa za podporo strukturnim reformam za izboljšanje sodne uprave in modernizacijo sistema za ocenjevanje in napredovanje sodnikov.

⁹ Zakon o pravdnem postopku, zakon o kazenskem postopku, zakon o upravnih postopkih, zakon o upravnem postopku, zakon o računskem sodišču, poslovnik računskega sodišča, kazenski zakonik, zakon o insolventnosti, zakon o pravosodju in statusu mirovnih sodnikov (sedanji), zakon o sodnih uslužbencih (sedanji).

¹⁰ Za več podrobnosti glej European Commission, Country Report Greece 2019, SWD (2019) 1007 final, str. 57–58; Country Report Greece 2020, SWD (2020) 507 final, str. 62.

¹¹ Slike 22, 29, 31 in 41, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

¹² Sliki 27 in 30, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

¹³ Informacije, prejete ob obisku Grčije.

¹⁴ Slika 34, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

¹⁵ Grčija ni uvedla izrednega stanja zaradi pandemije COVID-19.

digitalno/elektronsko izdajo 15 potrdil, kot so različna potrdila na področju dedovanja¹⁶ in gospodarskega prava. Poleg tega je združilo 20 potrdil, povezanih z insolvenčnim pravom, v eno samo potrdilo, ki je na voljo v elektronski obliki v splošnem poslovnem registru.

Organi so nedavno začeli pobudo za ustanovitev specializiranih senatov na civilnih in upravnih sodiščih. Novi senati bi obravnavali posebne kategorije zadev, kot so zadeve, ki vključujejo odškodninske zahteve na podlagi kršitve nacionalne zakonodaje in zakonodaje EU o elektronskih komunikacijah, energiji in varstvu osebnih podatkov¹⁷. Med člani pravne skupnosti poteka razprava o bolj sistematični reformi mreže sodišč, v kateri bi se bolj upoštevali demografske značilnosti, razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije ter drugi pomembni parametri¹⁸.

Učinkovitost

Pravosodni sistem se še naprej spopada z izzivi glede splošne učinkovitosti. Sodna statistika kaže, da se zlasti civilni sodni sistem še naprej spopada z izzivi glede učinkovitosti, saj se je čas, potreben za rešitev civilnih in gospodarskih pravnih sporov na prvi stopnji, ponovno podaljšal (559 dni leta 2018 v primerjavi s 479 dnevi leta 2017)¹⁹. Poleg tega se produktivnost sodišč na prvi stopnji glede na stopnjo rešenih civilnih in gospodarskih pravnih zadev zmanjšuje (86,3 % v letu 2018 v primerjavi s 96,0 % v letu 2017)²⁰, kar pomeni, da se Grčija spopada z očitnim tveganjem za nastanek novih sodnih zaostankov²¹. Deležniki so ugotovili vrsto postopkovnih izzivov, ki naj bi jih obravnaval reformirani zakon o pravnem postopku, vendar so ti do danes ostali nerešeni. Ti izzivi se na primer nanašajo na trajanje civilnih in gospodarskih pravnih postopkov ali izvršilnih postopkov. Pripravlja se poročilo o izvajanju zakona o pravnem postopku in oblikovanih je že več priporočil²². Deležniki so poročali, da se kazensko pravosodje spopada s podobnimi težavami in velikimi zamudami pri obravnavanju zadev²³. V upravni veji sodišč se še naprej izboljšuje delovanje z ohranjanjem visoke stopnje rešenih zadev (163,5 % leta 2018), skrajševanjem časa, potrebnega za rešitev upravnih sporov na prvi stopnji, in zmanjševanjem obstoječih zaostankov tako, da sodišča rešijo več zadev, kot jih prejmejo²⁴. Vendar je za rešitev upravnih zadev na prvi stopnji (601 dan leta 2018) še vedno potrebnega razmeroma veliko časa, število nerešenih zadev pa ostaja razmeroma visoko²⁵.

II. PROTIKORUPCIJSKI OKVIR

Grčija je vzpostavila celovit protikorupcijski strateški okvir – nacionalni akcijski načrt za boj proti korupciji (NACAP). Nacionalni organ za preglednost, ki nadzoruje izvajanje načrta, je bil ustanovljen leta 2019 z namenom izboljšanja sodelovanja in usklajevanja med različnimi

¹⁶ Sporočilo ministrstva za pravosodje z dne 25. maja 2020.

¹⁷ European Commission, Enhanced Surveillance Report, maj 2020, str. 28 in 106.

¹⁸ Pikrammenos, Δικαστική Χωροταξία: επιλογή του νομοθέτη με μείζονα σημασία για το δικαστικό σύστημα, v: Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα, Διανέσεις 2019.

¹⁹ Slika 6, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

²⁰ Slika 11, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

²¹ Sliki 11 in 14, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

²² European Commission, Enhanced Surveillance Report, maj 2020, serija Institutional Paper 127, str. 73.

²³ Prispevek organizacije Transparency International za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020, str. 11. V skladu z informacijami, prejetimi ob obisku Grčije, se zaradi tega primeri kršitev običajno končajo z *ad hoc* zakonodajnimi ukrepi, to pa vodi v dejansko nekaznovanje številnih kršitev (za nedaven primer te prakse glej npr. člen 63 zakona 4687/2020).

²⁴ Slike 12, 8 in 15, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

²⁵ Sliki 9 in 15, Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020.

revizijskimi in inšpekcijskimi organi. V preteklih letih je država sprejela več ukrepov za spremembo protikorupcijskega pravnega okvira. Z zadnjo presojo ustavnosti v letu 2019 je bila spremenjena ureditev imunitete za poslance in ministre. Trenutno se izvaja več protikorupcijskih zakonov, ki so bili spremenjeni v zadnjih letih, na primer na področju financiranja strank in prijave premoženjskega stanja. Spletni sistem za predložitev prijav premoženjskega stanja zdaj v celoti deluje. O ureditvi zaščite žvižgačev trenutno potekajo razprave. Lobiranje ostaja neurejeno.

Medtem ko je bil grški indeks zaznave korupcije, ki ga objavlja organizacija Transparency International, leta 2012 36/100, se je leta 2019 izboljšal na 48/100²⁶, s čimer se Grčija uvršča na 17. mesto v EU in 60. mesto na svetu. Med anketiranci zadnje raziskave Eurobarometer jih 95 % meni, da je korupcija v njihovi državi močno razširjena (povprečje EU: 71 %) ²⁷. Med podjetji jih 95 % meni, da je korupcija močno razširjena, več kot polovica (58 %) pa, da korupcija otežuje poslovanje ²⁸. 36% posameznikov meni, da je dovolj uspešnih pregonov, ki odvrčajo ljudi od koruptivnih ravnanj (povprečje v EU: 36 %), 20 % podjetij pa, da so posamezniki in podjetja, ki so bili zaloteni pri podkupovanju visokih uradnikov, ustrezno kaznovani (povprečje v EU: 31 %).

Nedavno je bila spremenjena kazenska zakonodaja, predvidenih pa je še nekaj dodatnih sprememb. V preteklih letih je Grčija izvedla več ukrepov za spremembo protikorupcijskega zakonodajnega okvira, inkriminacijo kaznivih dejanj korupcije ter vključitev sorazmernih in odvračilnih sankcij. Spremembe, sprejete junija 2019, s katerimi je bilo kaznivo dejanje aktivnega podkupovanja degradirano na kršitev in s katerimi so bile znižane povezane sankcije, so bile novembra 2019 razveljavljene. Ta razveljavitev je bila odgovor na pomisleke, ki sta jih izrazili Skupina držav proti korupciji (GRECO) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), ki sta v zvezi s tem izdali tudi vrsto priporočil ²⁹. Vendar bo to zaradi načela *lex mitior* ³⁰, ki se uporablja v grškem kazenskem pravu, vplivalo na številne nerešene zadeve zaradi krajših zastaralnih rokov ali prizanesljivejših sankcij ³¹.

Okrepljeno je bilo sodelovanje in usklajevanje med različnimi revizijskimi in inšpekcijskimi organi. V nacionalnem organu za preglednost (NTA), ustanovljenem avgusta 2019 ³², je bilo zaradi institucionalne razdrobljenosti in nezadostnega usklajevanja združenih šest nekdanjih revizijskih organov. Organ NTA ima šest regionalnih uradov za splošno načrtovanje, usklajevanje in ocenjevanje uspešnosti vseh nadzornih mehanizmov ter nadzor nad njo. Med odgovornosti organa NTA spadajo tudi preprečevanje, odkrivanje in obravnavanje goljufij in korupcije v javnem sektorju. Organ je odgovoren za splošno usklajevanje nacionalnega akcijskega načrta za boj proti korupciji (NACAP), ki je od leta 2013 okvir za načrtovanje in spremljanje prizadevanj za preprečevanje korupcije in boj

²⁶ Transparency International Greece: <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

²⁷ Flash Eurobarometer 502 (2020), Corruption.

²⁸ Flash Eurobarometer 482 (2019), Businesses' attitudes towards corruption in the EU.

²⁹ GRECO, Ad hoc Report on Greece (Rule 34); European Commission, Country Report for Greece 2020, (SWD (2020) 507 final).

³⁰ Načelo *lex mitior* je načelo uporabe milejšega zakona in je splošno načelo nacionalnega kazenskega prava ter splošno načelo prava EU.

³¹ Za več podrobnosti glej European Commission, Country Report for Greece 2020, (SWD (2020) 507 final), str. 64 in 65.

³² Zakon 4622/2019.

proti njej³³. Organ NTA sodeluje z drugimi upravnimi organi in tožilstvi ter ima pooblastila za nalaganje upravnih sankcij, njegovi inšpektorji – revizorji pa lahko na podlagi odredbe državnega tožilca izvedejo predhodno obravnavo ali preiskavo. Neodvisnost delovanja ter upravna in finančna avtonomija organa so zagotovljene z zakonom, njegove dejavnosti pa nadzoruje parlament.

Specializirani protikorupcijski enoti sta odgovorni za boj proti korupciji, ki jo storijo politiki in visoki funkcionarji. Tožilstvo, pristojno za gospodarska kazniva dejanja, in tožilstvo, pristojno za korupcijske zadeve, podpirajo posebne preiskovalne agencije, kot sta enota generalnega direktorata za finančna in gospodarska kazniva dejanja (SDOE) in finančna policija. Po posebnih priporočilih OECD si Grčija prizadeva, da bi preiskovalne organe in organe pregona opremila z ustreznimi človeškimi in tehničnimi viri³⁴.

Z ustavnimi spremembami so bili sprejeti pomembni ukrepi za odpravo ovir pri kazenskem pregonu korupcije na visoki ravni. Ustavne določbe v zvezi z ureditvijo imunitete za poslance ter aktualne ali nekdanje ministre so bile spremenjene leta 2019. V prejšnji pravni ureditvi je možnost kazenskega pregona aktualnih in nekdanjih članov vlade močno omejeval zapleten in časovno omejen postopek za odobritev v parlamentu v različnih fazah kazenskega postopka. Odpravljen je bil tudi poseben zastaralni rok, s čimer so bile odpravljene nekatere pomembne pravne ovire za kazenski pregon korupcije na visoki ravni, zlasti kar zadeva odpravo časovne omejitve za sprejetje predloga za kazenski pregon zoper aktualne ali nekdanje ministre v parlamentu³⁵. Ustrezne določbe so začele veljati 28. novembra 2019 in se ne bodo uporabljale retroaktivno za še nerešene zadeve.

Trenutno se izvaja več pomembnih protikorupcijskih reform, končanih v preteklosti. Po vrsti zakonodajnih reform je v veljavi sodobna zakonodaja o financiranju strank³⁶. Vendar se zdi, da je njeno polno izvajanje razlog za zaskrbljenost, saj se nadzorni mehanizmi še ne uporabljajo v celoti, pristojni revizijski odbor parlamenta pa ni naložil še nobenih sankcij nobeni politični stranki³⁷.

Grčija je izvedla več reform za izboljšavo in okrepitev pravnega okvira sistema za prijavo premoženja. Od leta 2016 se prijave premoženja za vse zajete kategorije predložijo prek spleta³⁸, sistem pa zdaj v celoti deluje. Vendar je bil ustrezní zakon o prijavah premoženja in finančnih interesov, ki jih predložijo odgovorni posamezniki, ponovno spremenjen leta 2018 in določa, da bi morale vse zajete osebe ponovno predložiti prijave premoženja za leta 2015, 2016 in 2017³⁹. Za prejem in pregled prijav premoženja so pristojni štirje glavni organi: (i) parlamentarni odbor za preiskavo prijav premoženja (CIDA), tako imenovani odbor 3-A, ki ima 11 članov in je pristojen za nadzor nad financiranjem političnih subjektov (kot so stranke in osebe) in prijavami premoženja ter za sankcije, povezane s tem. Podpira ga posebna služba, ki ima 20 uslužbencev in jo vodi strokovnjak, napoten iz

³³ National Transparency Authority (2018): Anti-Corruption Action Plan 2018-2021. Grčija je svoj prvi nacionalni akcijski načrt za boj proti korupciji (NACAP) sprejela marca 2013, posodobljen pa je bil avgusta 2015.

³⁴ OECD (2018): Phase 3bis follow-up: additional written report by Greece.

³⁵ European Commission, Country Report for Greece 2020, (SWD (2020) 507 final).

³⁶ Zakon 3023/2002, kakor je bil spremenjen z zakoni 4304/2014, 4472/2017, 4475/2017 in 4509/2017.

³⁷ European Commission, Country Report for Greece 2020, (SWD (2020) 507 final).

³⁸ Pravila glede prijave premoženja so določena v zakonu 3213/2003, kakor velja po sprejetju zakona 4571/2018.

³⁹ Uradni list vlade 186 /A/ 30. 10. 2018. Zakon 4571/2018 zahteva, da morajo vse kategorije dolžnikov ponovno predložiti prijave premoženja za leta 2015, 2016 in 2017.

posebnega sekretariata finančnega preiskovalnega organa; (ii) enota za preiskavo vira sredstev organa FIU (organ za preprečevanje pranja denarja), ki je pristojen za pregled prijav premoženja več kategorij javnih uslužbencev in posameznikov, ki opravljajo vodstvene naloge pri nekaterih zasebnih pravnih subjektih; (iii) enota policije za notranje zadeve, ki je pristojna za pregled prijav premoženja policistov, in (iv) vodja nacionalnega organa za preglednost, ki je pristojen za prejem in preverjanje prijav premoženja organov upravnega nadzora (inšpektorjev, revizorjev, preiskovalcev). Ti štirje organi so neodvisni drug od drugega, za usklajevanje njihovih dejavnosti ni nobenih formalnih mehanizmov sodelovanja. Poleg tega lahko prijave premoženja *ad hoc* preverjajo tudi drugi nadzorni organi, če prejmejo pritožbo⁴⁰.

Z nedavno reformo so bile uvedene nove določbe o navzkrižjih interesov. Nanašajo se na člane vlade, generalne in posebne sekretarje ter koordinatorje decentraliziranih uprav, predsednike oziroma vodje neodvisnih organov ter predsednike, podpredsednike, guvernerje, viceguvernerje in izvršilne direktorje javnih in zasebnih pravnih subjektov⁴¹, razen tistih, ki so zapisani v ustavi in so odgovorni samo parlamentu, ne pa vladi. V kodeksu javnih uslužbencev je opisanih več omejitev in nezdružljivosti za javne uslužbence. Kodeks ravnanja za poslance vsebuje podobne določbe za poslance⁴². Kršitev teh določb je lahko disciplinska kršitev⁴³.

Lobiranje ostaja v Grčiji večinoma neurejeno, okvir za zaščito žvižgačev pa je nepopoln. Trenutno ni posebnih obveznosti za registracijo lobistov ali prijavo stikov med javnimi uslužbenci in lobisti. Vendar je osnutek zakona trenutno v pripravi. Splošnega pravnega okvira za zaščito žvižgačev ni. Velja nekaj določb iz okvira za „priče v javnem interesu“⁴⁴, s katerimi se uvaja omejena zaščita pred kazenskim pregonom za osebe, ki razkrijejo nekatera kazniva dejanja, vključno s korupcijo. Izvedenih je bilo nekaj ukrepov za uvedbo smernic za zaščito žvižgačev v zasebnem sektorju⁴⁵, zakonodajna pobuda za vzpostavitev učinkovitega mehanizma za zaščito žvižgačev je del nacionalnega akcijskega načrta za boj proti korupciji za obdobje 2018–2021, splošni okvir pa je treba še pripraviti.

Pravni okvir v zvezi s pojavom vrtljivih vrat je bil spremenjen leta 2019. Prej je bilo v zakonodaji določeno, da se morajo visoki uradniki za obdobje dveh let odpovedati vsem zasebnim poklicnim dejavnostim, podobnim prejšnjim službam. Za kršitve določb je bilo predvidenih več sankcij, kot so globe, prepoved imenovanja za uslužbenca javne uprave za obdobje desetih let in izbris iz zadevnega nacionalnega registra⁴⁶. Vendar so bile te določbe razveljavljene z novimi spremembami, s katerimi je bilo uvedeno obdobje, skrajšano z dveh na eno leto, in odpravljene določbe o sankcioniranju⁴⁷. Neodvisni odbor za etiko, ustanovljen

⁴⁰ Poleg tega računsko sodišče odloča o zadevah, ki izhajajo iz revizije neupravičenega povečanja premoženja oseb, ki morajo prijaviti premoženje (iz člena 1 zakona 3213/2003), in ki jih po reviziji, ki so jo izvedli pristojni upravni organi, pri računskem sodišču v obliki tožbe vložijo generalno državno tožilstvo. Namen revizije je ugotoviti izvor povečanja premoženja, ki naj bi bilo rezultat korupcije, in zahtevati njegovo vračilo (odstavka 4 in 12 člena 3B zakona 3213/2003, člen 118 zakona 4700/2020) na stroške odgovornih.

⁴¹ Člen 71 zakona 4622/2019.

⁴² Člen 3 kodeksa ravnanja za poslance..

⁴³ United Nations – Office on Drugs and Crime (2018), Thematic Compilation of Relevant Information Submitted by Greece – Asset and Interest Disclosure Systems.

⁴⁴ Zakon 4254/2014.

⁴⁵ OECD (2018), Guidelines on Whistle-blower Protection for Companies in Greece. Smernice so bile pripravljene s podporo EU.

⁴⁶ Člen 23 zakona 4440/2016.

⁴⁷ Zakon 4622/2019 (člen 119) o „izvršilni oblasti v državi: organizacija, delovanje in preglednost vlade, vladnih organov in centralne javne uprave“, ki je začel veljati avgusta 2019.

znotraj nacionalnega organa za preglednost, je odgovoren za izdajo tega dovoljenja (ali za odobritev te dejavnosti pod posebnimi pogoji) in za predlaganje sankcij v okviru prava, ki jih naloži vodja nacionalnega organa za preglednost.

III. PLURALNOST MEDIJEV

Grški pravni okvir v zvezi s pluralnostjo medijev temelji na vrsti ustavnih jamstev in zakonodajnih ukrepov. Ustava priznava zlasti svobodo izražanja. Vzpostavljene so strukture za zagotavljanje pluralnosti medijev in svobode tiska. Na grške medije je vplivala gospodarska kriza, zaradi česar se je povečala finančna ranljivost medijskih podjetij in novinarjev⁴⁸.

Neodvisnost regulativnega organa za avdiovizualne medijske storitve je zagotovljena, vendar ima organ premalo virov. Nacionalni svet za radio in televizijo (NCRTV) nadzira in ureja radijski in televizijski trg. Njegova neodvisnost je zapisana v ustavi⁴⁹, pravni okvir pa določa medijska zakonodaja⁵⁰. Svet NCRTV ima devet članov, in sicer predsednika, podpredsednika in sedem članov, ki jih imenuje občna seja predsednikov, poseben organ parlamenta pristojen za imenovanja v neodvisne organe, v katerem so zastopane vse politične stranke⁵¹. Tveganje za njegovo neodvisnost in učinkovitost je bilo z orodjem za spremljanje pluralnosti medijev Media Pluralism Monitor 2020 (MPM 2020) ocenjeno kot majhno. Vendar je v poročilu MPM 2020 navedeno tudi, da ni posebnih jamstev za preprečitev samovoljnega odločanja glede proračunskih sredstev organa v imenu države. V poročilu je navedeno tudi, da čeprav obstajajo pravila o nezdržljivosti, postopki imenovanja niso dovolj pregledni, potrebne kvalifikacije pa so opredeljene na splošno, kar ne preprečuje izbire članov na podlagi političnih razlogov⁵². Med obiskom države je bilo izpostavljeno, da svet NCRTV nima zadostnih finančnih in kadrovskih virov za opravljanje vseh nalog, zlasti kar zadeva spremljanje avdiovizualnih medijskih storitev iz regij in otokov, ki so najbolj oddaljeni od Aten in jih ni mogoče spremljati iz glavnega mesta. Organi so začeli postopek prenosa revidirane direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah⁵³. Ta direktiva utrjuje neodvisnost regulativnih organov za avdiovizualne medije z zagotavljanjem pravne ločenosti od vlade ter funkcionalne neodvisnosti od vlade in vseh drugih javnih ali zasebnih organov.

Preglednost lastništva medijev je zagotovljena samo delno, zlasti za avdiovizualne medijske storitve. Medtem ko morajo avdiovizualni mediji sporočiti svojo lastniško strukturo svetu NCRTV⁵⁴, tiskanim medijem na izvodih ni treba navesti svojih lastnikov. Vendar je treba poudariti, da morajo medijski operaterji domačim organom predložiti informacije o lastništvu, da se lahko vpišejo v register regionalnih in lokalnih tiskanih medijev⁵⁵. Lastništvo novičarskih medijev se javnosti razkrije samo delno, zlasti kar zadeva

⁴⁸ Leta 2020 je bila Grčija po svetovnem indeksu svobode tiska organizacije Reporters Without Borders (Novinarji brez meja) na 65. mestu na svetu.

⁴⁹ Člen 15(2) ustave.

⁵⁰ Zakon 4339/2015 in tudi zakoni 1866/1989, 2328/1995, 2644/1998, 2863/2000 itd., kakor so bili spremenjeni.

⁵¹ Prispevek Grčije za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

⁵² 2020 Media Pluralism Monitor.

⁵³ Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU.

⁵⁴ Revidirana direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah države članice spodbuja k sprejetju zakonodajnih ukrepov, s katerimi zagotovijo, da dajo ponudniki medijskih storitev, k so pod njihovo pristojnostjo, na voljo informacije o svoji lastniški strukturi, vključno z dejanskimi lastniki.

⁵⁵ Člena 20 in 22 zakona 4557/2018 o določbah za centralni register dejanskih lastnikov.

končne dejanske lastnike⁵⁶. V poročilu MPM 2020 je ocenjeno, da je preglednost lastništva medijev izpostavljena srednje velikemu tveganju, pri tem pa je navedeno da „za domačo zakonodajo niso značilne jasne določbe o razkritju lastništva novičarskih medijev“. Kar zadeva preglednost lastništva spletnih medijev, grški organi poročajo, da je generalni sekretariat za medije in komuniciranje vzpostavil register spletnih medijev, ki se imenuje „e-mediji“⁵⁷. Ta register je namenjen vsem lastnikom medijev s prisotnostjo na spletu (spletiščem), kar jih spodbuja k registraciji spletnih dejavnosti.

V skladu s poročili so merila za porazdelitev posrednih državnih subvencij poštena. V poročilu MPM 2020 je navedeno, da so merila za posredne državne subvencije, kot so subvencije za pošto distribucijo, znižan davek na dodano vrednost in cene za elektronske komunikacijske storitve, poštena. Vendar so deležniki izrazili zaskrbljenost zaradi nezadostne finančne podpore vlade za novinarje in zaradi nepreglednega dodeljevanja državnega oglaševanja, povezanega s pandemijo⁵⁸. Grški organi navajajo, da generalni sekretariat za komunikacije in medije nadzoruje izvajanje komunikacijskih programov ter ukrepov javnih služb in organizacij. Vsaka služba ali organizacija, ki izvaja komunikacijski program, katerega proračun presega 30 000 EUR, mora predložiti vlogo, ki jo odobri generalni sekretariat. Vendar je v skladu s poročilom MPM 2020 preglednost politike težavna, saj zneski, ki jih prejmejo upravičene medijske hiše, ki izdajajo tiskane medije, niso javno objavljeni.

Ustava priznava svobodo izražanja. Z nedavnimi spremembami kazenskega zakonika je bilo odpravljeno kaznivo dejanje žaljenja verskih čustev. Med možnimi kaznimi za obrekovanje je zaporna kazen. Pravica do obveščenosti je zapisana v ustavi. V ustavi je določena tudi pravica dostopa do dokumentov, ki jih imajo javni organi. Omejitve so opredeljene v skladu z mednarodnimi standardi, pri čemer se uporabljajo pritožbeni mehanizmi. Regulativni okvir za zaščito žvižgačev, ki so za novinarje pogosto pomemben vir, ostaja nepopoln. V skladu s poročilom MPM 2020, so med ključnimi pomisleki nezadostni mehanizmi za zagotovitev spoštovanja poklicnih standardov v novinarski praksi. Deležniki so poročali, da organi za etiko v združenjih novinarjev niso zelo dejavni in ne morejo učinkovito spremljati etičnega novinarstva ali drugih vprašanj, vendar so hkrati opozorili na razmeroma zdrav spletni medijski prostor v Grčiji, zlasti na lokalni ravni⁵⁹.

Novinarji se spopadajo z izzivi glede delovnih pogojev in varnosti. Delovni pogoji ostajajo težavni, novinarji pa se ne morejo izogniti napadom in grožnjam telesni nedotakljivosti. V bližnji preteklosti je bilo poročano o več napadih na novinarje⁶⁰. Organizacija European Centre for Press and Media Freedom (ECPMF, Evropsko središče za svobodo tiska in medijev) navaja, da glavna grožnja varnosti novinarjev v Grčiji z redkimi izjemami prihaja od desnih skrajnežev⁶¹. V letih 2019 in 2020 sta platforma Sveta Evrope za

⁵⁶ 2020 Media Pluralism Monitor. V skladu z informacijami grških organov nov ministrski sklep (667/2020) zdaj vse subjekte, ki opravljajo poslovne dejavnosti v Grčiji, obvezuje, da vodijo poseben register dejanskih lastnikov, s čimer razkrijejo svoje končne dejanske lastnike in celotno verigo dejanskih lastnikov. To velja tudi za medijska podjetja.

⁵⁷ Register e-mediji je na voljo na <https://emedia.media.gov.gr/>.

⁵⁸ Informacije, prejete ob obisku Grčije.

⁵⁹ 2020 Media Pluralism Monitor.

⁶⁰ Decembra 2018 je bombni napad na televizijsko postajo SKAI TV v Atenah povzročil veliko škodo. Maja 2019 je bil v požigalskem napadu uničen avtomobil poročevalca za CNN Grčija. Organizacija European Centre for Press and Media Freedom (ECPMF, Evropsko središče za svobodo tiska in medijev) poroča, da so – prav tako leta 2019 – anarhisti pridrveli na sedež časopisa Athens Voice in razbili pisarniško opremo, računalnike in pohištvo.

⁶¹ European Centre for Press and Media Freedom (2019), Greece: New democracy – new press freedom?

spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev⁶² in platforma Mapping Media Freedom⁶³ poročali o devetih alarmih, povezanih z blatenjem novinarjev in napadi, usmerjenimi v novinarje, ki poročajo o migracijskih in begunskih vprašanjih ter državnem financiranju medijev v okviru Covid-19. Združenja novinarjev v Grčiji zagotavljajo pravno pomoč, omejeno finančno podporo in usposabljanja za novinarje.

IV. DRUGA INSTITUCIONALNA VPRAŠANJA, POVEZANA S SISTEMOM ZAVOR IN RAVNOVESIJ

Grčija je parlamentarna demokracija z enodomnim parlamentom. Delitev oblasti je zapisana v ustavi⁶⁴. Zakonodajno oblast imata parlament in predsednik⁶⁵, pravico vlaganja zakonodajnih predlogov pa parlament in vlada.

Potekajo prizadevanja za reformo zakonodajnega postopka za standardizacijo in poenostavitev pripravljalne faze ter izboljšanje kakovosti. Za zakonodajno realnost v Grčiji sta bili do nedavnega značilni neskladnost in visoka stopnja razdrobljenosti. Ta realnost je postala je znana kot „*polinomija*“ ali celo „*kakonomija*“, dodatno pa jo je poslabšalo še dejstvo, da zakonodaja ni bila kodificirana avtoritativno in celovito⁶⁶. Za spopadanje s temi izzivi je bil pri zakonodajni pobudi iz leta 2019⁶⁷ na novo opredeljen in izpopolnjen normativni okvir za dobre zakonodajne prakse in prakse kodificiranja. To je vodilo v nedavno pripravo in sprejetje standardiziranih metod, določenih v ustreznih priročnikih, ki so bili razdeljeni po vsej upravi in so na voljo na spletu⁶⁸.

Namen celovite reforme zakonodajnega postopka je povečanje kakovosti zakonodaje. Do nedavnega izvajanje ocen učinka in posvetovanje z deležniki nista bila dobro uveljavljeni praksi pri sprejemanju zakonodaje. Namen zakona o izvršilni oblasti v državi iz leta 2019⁶⁹ je celovita reforma zakonodajnega postopka na podlagi načel in tehnik boljšega urejanja, s poudarkom na krepitvi vloge ocen učinka. Z zakonom je bil ustanovljen tudi neodvisni organ za znanstvene ocene, v katerem sodelujejo odvetniki in ekonomisti, okrepljena pa je bila tudi institucionalna ureditev za kodifikacijo zakonodaje in pravno reformo. Zakon o izvršilni oblasti v državi se še izvaja. Organi so nedavno sprejeli podroben priročnik o zakonodajni metodologiji in predlogo za celovito oceno učinka⁷⁰. Deležniki, kot sta grška nacionalna institucija za človekove pravice⁷¹ ali grški varuh človekovih pravic⁷², so opozorili na dejstvo, da osnutkov zakonov ne prejmejo vnaprej in imajo zato premalo časa za predložitev podrobnih pripomb na določbe. Poleg tega je čas, predviden za javno posvetovanje, pogosto zelo kratek. Namen novega zakonodajnega postopka je obravnava teh pomanjkljivosti. Poleg tega so organi poročali o tekočih prizadevanjih za omejitev možnosti uporabe skrajšanega postopka in izrednih odlokov v zakonodajnem postopku.

⁶² Council of Europe, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists.

⁶³ ECPMF, Mapping Media Freedom.

⁶⁴ Člen 26 ustave.

⁶⁵ Glej prejšnjo opombo.

⁶⁶ Sotiropoulos/Christopolous, Πολυνομία Και Κακονομία, Dianeosis 2017; glej tudi European Commission, Country Report Greece 2019, SWD(2019) 1007, str. 55.

⁶⁷ Zakon 4622/2019 o izvršilni oblasti v državi, poglavje C oddelka 3 – postopek priprave osnutkov zakonov in dobre zakonodajne prakse, členi 57 do 64 in poglavje D – kodifikacija in pregled zakona, členi 65 do 67.

⁶⁸ Priročniki o kodifikaciji zakonodaje, zakonodajni metodologiji in oceni učinka.

⁶⁹ Zakon 4622/2019.

⁷⁰ Pripravljena je bila s tehnično podporo Evropske komisije, glej European Commission, Enhanced Surveillance Report, maj 2020, str. 27 in 103.

⁷¹ Informacije, prejete ob obisku Grčije.

⁷² ENNRHI, The rule of law in the European Union, str. 115.

Spoštovanje temeljnih in ustavnih pravic je zagotovljeno na več načinov, med drugim ga zagotavljajo neodvisni organi. Ker v Grčiji ni formalnega ustavnega sodišča, grška ustava omogoča vsakemu sodniku, da ugotovi, ali so bile z zakonom, ki krši ustavo, kršene ustavne pravice posameznika⁷³. Zaradi obstoja takega sistema razpršene presoje ustavnosti so vsa sodišča pristojna za presoje ustavnosti zakonov⁷⁴. Vendar je bilo z ustavo iz leta 1975 ustanovljeno posebno *ad hoc* sodišče, tj. posebno vrhovno sodišče⁷⁵. V njegovo omejeno pristojnost spada naknadna presoja ustavnosti zakonodaje v primeru, da se odločitve vrhovnih sodišč razhajajo. Njegove sodbe o ustavnosti zakonskih določb, ki jih pregleda, so zavezujoče za vsa sodišča. Grški varuh človekovih pravic, ki je neodvisni upravni organ, ustanovljen leta 1997, je odgovoren za mediacijo med državljani in javnimi službami, lokalnimi organi, subjekti javnega prava in komunalnimi službami z namenom varovanja državljanskih pravic, boja proti nepravilnostim in zagotavljanja upoštevanja dolžnega postopanja⁷⁶. Grčija je leta 1998 ustanovila tudi nacionalno komisijo za človekove pravice, tj. nacionalno institucijo za človekove pravice, ki deluje kot neodvisni posvetovalni državni organ za vprašanja, povezana z varovanjem in spodbujanjem človekovih pravic. Marca 2017 je v skladu s splošnimi načeli Združenih narodov⁷⁷ ponovno pridobila status A.

Dostop do informacij, vključno z dostopom do upravnih odločb, je zagotovljen, preglednost pa zagotavlja politika dostopa do vladnih informacij. Grčija od leta 2010 upravlja platformo („*Di@vgeia*“), na katero morajo vsi javni organi naložiti vse upravne akte, med drugim vključno z odločbami o imenovanju, dodelitvami nepovratnih sredstev, premestitvami osebja in odločbami o državnih subvencijah za državljane⁷⁸. Zadevna zakonodaja določa tudi, da se za noben akt ne šteje za veljaven, dokler ni najprej naložen na elektronsko platformo, do katere ima neposreden dostop⁷⁹ vsak zainteresirani posameznik, in dokler ni na njej prikazan.

Svoboda združevanja je zagotovljena z ustavo, čeprav za civilno družbo ni posebnega omogočitvenega okvira. Grški organi so poročali, da sedanji pravni okvir ne vsebuje posebnih določb glede ustanavljanja in delovanja nevladnih organizacij⁸⁰. Leta 2018 je bil s skupnim ministrskim sklepom⁸¹ ustanovljen „*register članov grških in tujih nevladnih organizacij*“, ki je bil nato dodatno urejen leta 2020⁸². Zadnjenavedeni zakon, s katerim so bila uvedena in postopno razširjena pravila o registraciji grških in tujih nevladnih organizacij, dejavnih na področju azila, migracij in socialne vključenosti, ter izdaji potrdil za te organizacije, določa pogoje za registracijo organizacij in ministrstvo za migracije in azil

⁷³ Člen 87(2) ustave, ki določa, da sodniki niso zavezani upoštevati sprejetih določb, ki kršijo ustavo. Člen 93(4) ustave določa, da sodišča niso zavezana uporabljati zakona, katerega vsebina je v nasprotju z ustavo.

⁷⁴ Glej npr. Contiades, Papacharalambous in Papastilianos, *The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives*, v: *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law*, 2019, str. 642–643.

⁷⁵ Člen 100 ustave.

⁷⁶ Grški varuh človekovih pravic je tudi nacionalni organ za enakost, ki je pristojen za boj proti diskriminaciji in spodbujanje načela enake obravnave ne glede na spol, raso ali narodnost, družinski ali družbeni status, veroizpoved ali prepričanje, invalidnost ali kronično bolezen, starost, spolno usmerjenost in spolno identiteto.

⁷⁷ Načela v zvezi s statusom nacionalnih institucij (Pariška načela), sprejeta 20. decembra 1993 v resoluciji 48/134 Generalne skupščine ZN.

⁷⁸ Elektronska platforma je na voljo na <https://diavgeia.gov.gr/en>.

⁷⁹ Zakon 4210/2013.

⁸⁰ Prispevek Grčije za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020, točka 45.

⁸¹ Skupni ministrski sklep 7586/18.

⁸² Zakon 4662/2020, nadalje spremenjen z zakonom 4686/2020.

pooblašča, da določi dodatne zahteve za registracijo nevladnih organizacij. Več deležnikov je glede tega izrazilo kritike, saj menijo, da predpisi o delovanju nevladnih organizacij vsebujejo preveč stroge in nesorazmerne zahteve za registracijo in izdajo potrdil⁸³. Poroča se tudi o povečanju števila napadov na nevladne organizacije, ki delajo z begunci in migranti v Grčiji,⁸⁴ izraženi pa so bili tudi pomisleki, da je državljanski prostor civilne družbe za delovanje v Grčiji od leta 2019 vedno bolj omejen⁸⁵.

⁸³ Refugee Support Aegean, New Rules on Civil Society Supporting Refugees and Migrants in Greece, 2020, str. 1–3. Expert Council on NGO Law, Conference of INGOs of the Council of Europe, CONF/EXP(2020)4, str. 23.

⁸⁴ Prispevek organizacije Front Line Defenders za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020, str. 2–3.

⁸⁵ Prispevek organizacije Greenpeace za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020, str. 2; glej tudi oceno organizacije CIVICUS Monitor – Tracking Civic Space; ocene so razvrščene v pet kategorij: odprta, omejena, ovirana, zatrta in zaprta.

Priloga I: Seznam virov po abecednem vrstnem redu*

* *Seznam prispevkov, prejetih v okviru posvetovanja za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020, je na voljo na (spletišče COM).*

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media Pluralism Monitor – decriminalisation of defamation – infografika. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

CIVICUS Monitor – Tracking Civic Space. <https://monitor.civicus.org/country/greece/>.

Contiades, Papacharalambous in Papastylanos (2019), The Constitution of Greece: EU Membership Perspectives.

Council of Europe: Committee of Ministers (2016), Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors.

Council of Europe, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists – Greece. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/greece>.

Council of Europe, Conference of INGOs, Expert Council on NGO Law, Opinion on the compatibility with European standards of recent and planned amendments to the Greek legislation on NGO registration, 2. julij 2020. <https://www.coe.int/en/web/ingo/-/greek-legislation-on-ngo-registration>

Directorate-General for Communication (2019), Flash Eurobarometer 482: businesses' attitudes towards corruption in the EU.

Directorate-General for Communication (2020), Special Eurobarometer 502: corruption.

Directorate-General for Communication (2019), Standard Eurobarometer 91.

European Centre for Press and Media Freedom (2019), Greece: New democracy – new press freedom? <https://www.ecpmf.eu/greece-new-democracy-new-press-freedom/>.

European Centre for Press & Media Freedom, Mapping media freedom: Greece. <https://www.mappingmediafreedom.org/country-profiles/greece/>.

European Commission (2019), Country report Greece, SWD (2019) 1007 final.

European Commission (2020), Country report Greece, SWD (2020) 507 final.

European Commission (2020), Enhanced surveillance report: Institutional Paper 127.

Evropska mreža nacionalnih institucij za človekove pravice (2020), Prispevek Evropske mreže nacionalnih institucij za človekove pravice za posvetovanje z deležniki za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

Evropska komisija (2020), Pregled stanja na področju pravosodja v EU.

Evropski portal e-pravosodje, Pravosodni sistemi v državah članicah – Grčija. https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-el-sl.do?init=true&member=1.

Front Line Defenders (2020), Prispevek organizacije Front Line Defenders za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

GRECO (2019), Ad hoc report on Greece (Rule 34).

GRECO (2018), Fourth evaluation round – Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors – Compliance report – Greece.

Greek Government, Online platform Di@vgeia. <https://diavgeia.gov.gr/en>.

Greenpeace (2020), Prispevek organizacije Greenpeace za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

Grška vlada (2020), Prispevek Grčije za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

Grška vlada, spletni register medijev. <https://emedia.media.gov.gr/>.

Ministrstvo za pravosodje (2020), Sporočilo z dne 25. maja 2020. <https://www.ministryofjustice.gr/?p=5108>.

Ministry of Digital Governance, Di@vgeia: The Transparency Program Initiative. <https://diavgeia.gov.gr/en>.

National Transparency Authority (2018), Anti-Corruption Action Plan 2018–2021. <http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/234/National%20Anti-Corruption%20Action%20Plan%202018-2021.pdf>.

OECD (2018), Assessment and Review of Asset Recovery Institutional Arrangements in Greece.

OECD (2018) Guidelines on Whistle-blower Protection for Companies in Greece. <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Guidelines-Whistleblower-Protection-Companies-in-Greece-ENG.pdf>.

OECD (2018): Phase 3bis follow-up: additional written report by Greece. [https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2018\)43/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2018)43/en/pdf).

Pikrammenos (2019), Δικαστική Χωροταξία: επιλογή του νομοθέτη με μείζονα σημασία για το δικαστικό σύστημα.

Refugee Support Aegean (2020), New rules on civil society supporting refugees and migrants in Greece. https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2020/05/RSA_Comments_NGO_Registry.pdf.

Reporters Without Borders (2020), World Press Freedom Index. <https://rsf.org/en/ranking>.

Reuters Institute in University of Oxford, Digital News Report: Greece. <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/greece-2020/>.

Sotiropoulos in Christopolous (2017), Πολυνομία Και Κακονομία Στην Ελλάδα.

Transparency International, Corruption Perceptions Index: Greece. <https://www.transparency.org/en/countries/greece>.

Transparency International (2020), Prispevek organizacije Transparency International za Poročilo o stanju pravne države za leto 2020.

United Nations – Office on Drugs and Crime (2018) Thematic Compilation of Relevant Information Submitted by Greece – Asset and interest Disclosure systems. https://www.unodc.org/documents/corruption/WG-Prevention/Art_8_Financial_disclosure_declaration_of_assets/Greece.pdf.

Virtualni obisk Grčije v okviru Poročila o stanju pravne države za leto 2020.

Priloga II: Obisk države: Grčija

Službe Komisije so se junija 2020 virtualno sestale z/s:

- odborom v skladu s členom 3A,
- odvetniško zbornico v Atenah,
- državnim svetom,
- računskim sodiščem,
- kabinetom namestnika ministra,
- finančnoobveščevalno enoto,
- generalnim sekretarjem za pravne in parlamentarne zadeve,
- grškim nacionalnim regulativnim organom za avdiovizualne medije,
- združenjem novinarjev Makedonije in Trakije,
- ministrom za pravosodje,
- nacionalnim organom za preglednost,
- varuhom človekovih pravic,
- tožilstvom za finančna kazniva dejanja in oddelkom finančne policije,
- posebno agencijo za podporo odboru za revizijo financiranja političnih strank in
- vrhovnim sodiščem.

* Komisija se je na več horizontalnih srečanjih sestala tudi z naslednjimi organizacijami:

- Amnesty International,
- Civil Liberties Union for Europe,
- Civil Society Europe,
- Conference of European Churches (Konferenca evropskih Cerkva),
- EuroCommerce,
- European Center for Not-for-Profit Law,
- European Centre for Press and Media Freedom (Evropsko središče za svobodo tiska in medijev),
- European Civic Forum,
- Free Press Unlimited,
- Front Line Defenders,
- ILGA-Europe,
- International Commission of Jurists (Mednarodna komisija pravnih in pravnikov),
- International Federation for Human Rights (Mednarodna zveza za človekove pravice),
- International Press Institute (Mednarodni inštitut za tisk),
- Lifelong learning Platform (Platforma za vseživljenjsko učenje),
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute,
- Reporters without Borders (Novinarji brez meja) in
- Transparency International EU.